

Травень, 2003

Євробюлетень

Інформаційний бюлетень Представництва Європейської Комісії в Україні

“Наш регіон містить більшу індустриальну частину планети. Ця конференція дає нам можливість продемонструвати решті світу нашу готовність до глобальних дій та провідну роль в колективних зусиллях у досягненні кращого майбутнього, миру та безпеки для нашого континенту та його народів”.

Марго Вальстрьом,
Комісар ЄК з питань екології
Київ, конференція міністрів довкілля, травень, 2003

БУДНІ СПІВРОБІТНИЦТВА

16 травня в Києві відбулося тринадцяте засідання української частини Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС.

Питання порядку денного засідання можна розбити за класичною схемою на два розділи: "що зроблено" (точніше, що мало бути зроблено) і "що робити далі". В розділі "що зроблено" розглянули стан виконання Угоди про партнерство й співробітництво (УПС) і "Плану дій щодо реалізації пріоритетних положень Програми інтеграції України до ЄС у 2002 році" (!). В розділі "що робити" вперше в конструктивному плані постало питання про нову концепцію співробітництва "Ширша Європа – сусідство", яку три місяці тому запропонував Європейський Союз. Досі реакція урядовців на ініціативу ЄС обмежувалась емоціями і коливалась від категорично негативної до стримано позитивної.

Бажаєш жити, як в Європі?

Виконуй УПС!

Попри те, що Комітет зібрався напередодні святкування Дня Європи в Україні, лейтмотив засідання був не надто радсним, як і висновок, зроблений головою української частини Комітету — міністром економіки та з питань європейської інтеграції. "Ідея європейської інтеграції не стала стрижнем діяльності органів виконавчої влади," — заявив Валерій Хорошковський.

Найпроблемніші питання стосовно виконання УПС, зокрема, технічні бар'єри в торгівлі, акцизні збори, експортні мита тощо (*дивіться далі в цьому числі "Спільну доповідь про виконання УПС"*) так чи інакше стосуються торгівлі, а отже, постають перед Україною і в рамках вступу до Світової організації торгівлі (СОТ). Однак перелік наших боргів лишається незмінним і майже не скорочується. Про це свідчить те, як сказав міністр Хорошковський, що одні й ті ж питання Європейська Комісія порушувала і в листопаді 2002 року на п'ятому засіданні спільного Комітету, і в березні 2003 року на шостому засіданні Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС. Кожна проблема належить до сфери повноважень того чи іншого міністерства або відомства, скажімо, повернення ПДВ експортерам — це ДПА та Мінфін, узгодження санітарних і фітосанітарних заходів — МОЗ, експортне мито на соняшникове насіння — Мінагрополітики і т. д. Тож прогрес гальмується на відомчому і міжвідомчому рівнях. "Сприяти розвитку міжвідомчої взаємодії на горизонтальному рівні," — закликав Президент України на другому засіданні Державної ради з питань європейської та євроатлантичної інтеграції 19 травня 2003 року.

"Сприяти розвитку міжвідомчої взаємодії на горизонтальному рівні," — закликав Президент України на другому засіданні Державної ради з питань європейської та євроатлантичної інтеграції 19 травня 2003 року.

Наше бачення

"Ширшої Європи"

Як було зазначено вище, Україна досі не зробила жодних практичних кроків у відповідь на нову ініціативу ЄС "жити по-сусідськи". І хоча пропозиція Комісії ще потребує ухвалення з боку Ради ЄС, саме до затвердження Радою вона може і повинна стати предметом двостороннього обговорення. "Від нас залежить, наскільки ми будемо готові та здатні повною мірою використати ці інструменти," — зазначив у своєму виступі на засіданні Комітету держсекретар з питань європейської інтеграції МЗС України Олександр Чалий. Якщо ми не втратимо свій шанс, в рамках "сусідської" концепції ЄС Україна зможе отримати величезний демократичний імпульс, надійне плече-підтримку на міжнародній арені і щедру допомогу для економічного, культурного і науково-технічного розвитку.

Для визначення шляхів оптимального використання запропонованих ЄС інструментів МЗС запропонувало створити спеціальну робочу групу, до якої увійшли б як представники центральних органів виконавчої влади, так і науковці. Групу очолив секретар української частини Комітету В'ячеслав Медведєв — директор Департаменту європейської інтеграції Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України. До 25 червня новостворена група має подати українській частині Комітету свої пропозиції, як найкраще скористатися можливостями, закладеними в концепції "Ширша Європа — сусідство".

Організаційні питання

Новлений склад української частини Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС нараховує разом з головою 42 члени. В голови є перший заступник держсекретар з питань європейської інтеграції Міністерства економіки Валерій Пятницький і двоє заступників: Олександр Чалий і Олександр Пасєнок, заступник Держсекретаря Міністерства юстиції України.

Євробюлетень

Інформаційний бюлетень
Представництва
Європейської Комісії
в Україні

10, вул. Круглоуніверситетська,
Київ 01024

www.delukr.cec.eu.int

Координатор проекту:
Вікторія Давидова
press@delukr.cec.eu.int

Зміст бюлетеня
не обов'язково відбиває
офіційні погляди
Європейської Комісії.

© Європейська Комісія, 2003

Видає та розповсюджує
видавництво "К.І.С."
а/с 1, Київ-80 04080
www.vlada.kiev.ua

Головний редактор
Марина Марченко
euro@kis.kiev.ua

Літературний редактор
Олександр Літопис

Дизайн — Юрій Рибачук

Наклад 4500 прим.

ІНТЕРНЕТ-ВЕРСІЯ:
www.delukr.cec.eu.int

Фоторепортаж "День Європи" —
Віктор Марущенко

Зміст

Україна — ЄС

Будні співробітництва . . . 2

Спільна доповідь про виконання
Угоди про партнерство
та співробітництво
між Україною та ЄС 6-7

Подія 3

Розширення ЄС 4

Зовнішня та безпекова
політика ЄС 5

Тасіс

Рахункова палата — на сторожі
бюджетних коштів 8

Гроші повинні
працювати ефективно . . . 9

Європейська мозаїка . . 11-12

Наш європейський
лікнеп 13

Живий куточок 14

Курйози 15

СВЯТО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕЇ В КИЄВІ

святкові враження і посвяткові гадки

Народні гуляння "Європейським містечком", гучний концерт на Європейській площі, урочиста промова міністра закордонних справ Зленка, демократичні прогулянки послів у народ, — і все це за сприяння теплої сонячної погоди. День Європи 17 травня в Києві, ініційований Представництвом ЄС, насправді вдався.

"Свято європейської ідеї" назвав цей день міністр закордонних справ України Анатолій Зленко: "Коли дванадцять років тому на карті Європи з'явилася наша держава, в її основі лежала одна велика мрія. Це була мрія про європейську Україну. Державу, яка постійно прямуватиме вперед до успіху. Державу, яка даватиме дорогу сильним, але турбуватиметься про слабких. Яка поважатиме кожного громадянина і

гарантуватиме його свободи. Яка поєднає ринкову економіку і соціальну справедливність. В цьому полягає суть європейської ідеї."

Втім, урочистості в центрі Києва були тільки вершиною айсберга численних святково-інформативних заходів. Десятки лекцій, науково-практичних конференцій, круглих столів та вікторин, присвячених Європейському Союзу і європейській інтеграції України, прокотилися в травні містами й селами України.

Звісно, слово "європейський" потерпало у ці дні від надуживання. А сміття, що залишилося на Хрещатику після святкування, спонукало деякі ЗМІ до невтішного висновку: мовляв, не готові ще українці до інтеграції в Європу. Облиште, панове, брак урн — не підстава для глобальних звинувачень, а потяг до безкоштовних сувенірів — невикорінна людська властивість, притаманна європейцям тією ж мірою, що й іншим народам. Щороку напередодні Дня Європи в європейських інституціях — Комісії,

Раді та Європарламенті — відбувається день відкритих дверей. Люди приходять цілими сім'ями, дітей розважають клоуни, а дорослі спілкуються з європейськими чиновниками і європарламентаріями, з цікавістю розглядають приміщення і залюбки набирають цілу купу сувенірів з європейською символікою: значків, стикерів, кульок тощо.

Посольства вперше облаштували для киян "Європейське містечко", тому не обійшлося без товкотнечі. Що ж, наступного року вони, напевне, зроблять висновки і дещо розширять свої національні "обійстя", а може, й відкриють для широкого загалу амбасад, влаштувавши день відкритих дверей.

Давайте сприймати нове свято як привід зайвий раз поради́ти й посміятися і можливість дізнатися про щось нове.

*З повагою,
головний редактор*

Святкували всі

День Європи в гімназії східних мов №1 м.Києва. На фото: переможці Святошинського районного конкурсу "Історія виникнення європейської держави" з учителями гімназії.

Анатолій Зленко і посол Греції в Україні Панайотіс Гумас.

"Довкілля для Європи": п'ята конференція міністрів довкілля (21-23 травня, Київ)

Це почалося 12 років тому в чарівному замку Добриш неподалік від Праги, де 1991 року проходила перша конференція міністрів екології в рамках процесу "Довкілля для Європи". Тривале погіршення екологічної ситуації, спричинене індустріальною експансією другої половини ХХ століття, викликало потребу в довготривалому та інтенсивному загальноєвропейському співробітництві на урядовому рівні, активізації міжгалузевих зв'язків, а також розвитку відповідної міжнародної правової бази. Процес "Довкілля для Європи", ініційований Європейською економічною комісією ООН (ЄЕК ООН), став важливим внеском у розвиток інституційних і договірних механізмів охорони навколишнього середовища.

"Багато води сплило відтоді під численими мостами в Дніпрі та в наших європейських річках," — сказала Марго Вальстром, член Європейської Комісії у справах довкілля, на п'ятій Київській конференції міністрів, — "багато змін відбулося за цей час на континенті." Європейське агентство довкілля підготувало до конференції свій третій звіт про стан навколишнього середовища в Європі. Воно значною мірою покращилося в останнє десятиліття, та цей прогрес значною мірою завдячує перехідному періоду, що відбувався в країнах Центральної та Східної Європи в ці роки. Економічний розвиток здатен звести поліпшення нанівець.

Київська пан'європейська конференція збагатила процес "Довкілля для Європи" підписанням Карпатської конвенції, відкриттям процесу підписання трьох протоколів (про реєстри викидів та переносів забруднювачів, про стратегічну екологічну оцінку і про цивільну відповідальність та компенсацію збитків, спричинених у результаті транскордонного впливу промислових аварій). Ухвалено також "Стратегію охорони довкілля для країн Східної Європи, Кавказу і Центральної Азії", яка покликана зміцнити природоохоронне співробітництво як між країнами всередині регіону, так і з іншими європейськими державами.

ЛАТВІЯ І ПОЛЬЩА ГОТУЮТЬ ПРАВОВУ БАЗУ ДО РЕФЕРЕНДУМІВ

Латвійці вийдуть на референдум останніми з десяти "абітурієнтів" ЄС — 20 вересня. Тепер уже впевнено можна сказати, що вийдуть, бо до останнього часу за Конституцією (1922 року) референдуми з міжнародних питань в Латвії були заборонені. Більше того, та ж Конституція фактично не дозволяла країні вступати в ЄС, де певні права делегуються наддержавним органам, бо згідно з основним законом єдино латвійські інституції вирішують всі національні питання. 8 травня латвійський Сейм ухвалив відповідні поправки до Конституції і усунув юридичні перешкоди як для референдуму про вступ, так і для самого вступу. Щодо мінімальної явки до урн, у Латвії встановили цікаву прив'язку: не менше 50% виборців, які брали участь в останніх загальних виборах. А позаяк в останніх передвересневих виборах (жовтень 2002 року) взяли участь 71,5% електорату, європейську долю країни цілком легітимно можуть вирішити близько 40% латвійських виборців.

На відміну від Латвії, польський референдум вже ось-ось — 7-8 червня. Щоб підстрахуватися (адже, як і в багатьох інших країнах, закон вимагає участі в плебісциті не менше 50% виборців), польський Сейм ухвалив поправку до закону про референдум, що дозволяє розпечатати урни й оголосити попередні результати після першого дня голосування. Польські єврофіли вважають, що це надихне "лінивих" виборців хоча б на другий день з'явитися до урн і виконати свій громадянський обов'язок.

МАЙБУТНІМ ЧЛЕНАМ ЗАПРОПОНУВАЛИ ПОКВАПІТИСЬ З ІМПЛЕМЕНТАЦІЄЮ

Цікава деталь: після підписання Угоди про вступ з офіційної ЄСівської лексики поступово зникає щодо десяти підписантів слово "країни-кандидати". Нині їх називають "майбутні члени" або ж "країни-вступники". Цей лексичний нюанс підкреслює близькість і безповоротність розширення. Тож і майбутнє спільне життя в єдиному ринку з країнами Центральної та Східної Європи набуває дедалі реальніших обрисів. І хоча переговори про вступ уже давно скінчилися, вступники продовжують працювати над виконанням взятих на себе обов'язків, а Комісія — невтомно моніторити стан їхньої готовності до інтеграції у спільний ринок.

На жаль, результати моніторингу не втішають: за останніми оцінками Комісії, лише одна країна — Словенія — гармонізується без суттєвих затримок, усім іншим є за що дорікнути. Польща, зокрема, відстає у дев'яти галузях, серед яких вільний рух товарів, риболовля, політика конкуренції, фінансовий контроль та промислова політика. По кілька "хвостів" і в Латвії, Естонії та Словаччині; Чехія ж, Литва,

Мальта, Кіпр та Угорщина мають кожна по одній невіршеній проблемі.

Остаточний звіт про готовність майбутніх членів Комісія оприлюднить 5 листопада. За його висновками до "двієчників" можуть бути запроваджені так звані "запобіжні заходи", передбачені Угодою про вступ. Йдеться про те, що країни-члени мають право захистити свій внутрішній ринок шляхом певної дискримінації, себто, обмеження в правах новоприбульців, рівень яких не відповідає вимогам до повноправного ринкового гравця по-європейськи. Польща вже отримала суворе попередження від Енеко Ландабуру, голови генерального директорату Комісії з розширення. А Гюнтер Ферхойген, комісар з розширення, просто людськи попросив: "Please, do it..." ("Будь ласка, зроби це...").

ЛИТВА "ЗА" І СЛОВАЧЧИНА НЕ ПРОТИ

Вдвоєнні референдуми щодо членства в ЄС у Литві та Словаччині. Більшість населення обох країн, за даними попередніх опитувань, беззастережно підтримували європейський вибір. Тож результати референдумів сумнівів практично не викликали, тривожила уряди та Європейську Комісію тільки можлива пасивність виборців. Адже і в Литві, і в Словаччині плебісцит вважається легітимним лише за участі 50% виборців або більше.

Роландас Паксас

Тривоги єврофілів виявились не безпідставними: в Литві у перший день до урн дісталися тільки 30% виборців (наступного дня підтяглися ще понад 30%), у Словаччині ж лише остаточні підрахунки дозволили впевнено сказати, що референдум відбувся. Натомість переконливе "так" членству в ЄС, яке сказали виборці обох країн — 89,92% в Литві та 92,4% у Словаччині — компенсувало усі

переживання. "Привіт, європейці!" — звернувся до натовпу Президент Литви Роландас Паксас, і усмішка — нечаста гостя на суворому обличчі колишнього льотчика — виказала, як він насправді хвилювався.

КРАЇНИ-КАНДИДАТИ ПОЧАЛИ ОБВИКАТИСЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ

1 травня 2003 року представники 10 країн-кандидатів посіли свої місця в Європейському Парламенті та Раді міністрів ЄС, поки що — в статусі спостерігачів. Парламент збільшився до 788 членів — 162 депутати національних законотворчих асамблей з Естонії, Кіпру, Латвії, Литви, Мальти, Польщі, Словаччини, Словенії, Угорщини та Чехії відтепер "човникуватимуть" разом з іншими європарламентаріями між Брюсселем і Страсбургом.

Поповнився і склад Ради: 5-6 травня міністри й державні службовці з країн-вступників вперше брали участь у засіданнях Ради в справах освіти, молоді та культури. Щоправда, можливості впливу на роботу європейських інституцій у спостерігачів доволі обмежені. Якщо в Раді їм таки надали право упродовж трьох хвилин висловлювати свою думку з питань порядку денного, то на пленарних засіданнях Парламенту вони лишатимуться мовчазними свідками. До речі, ні усні виступи, ні різноманітна європейська документація мовами країн-кандидатів поки що не перекладається. Право голосувати і брати активну участь в роботі інституцій, так само, як і право на переклад рідною мовою, новоприбулі отримують не раніше, ніж через рік, коли 1 травня 2004 року їхні країни набудуть статус членів.

В Європарламенті у представників країн-кандидатів є тільки один спосіб проявити себе — в парламентських групах. Майже всі спостерігачі вже обрали собі фракцію до впадобі: 69 депутатів (42%) приєдналися до групи Європейської народної партії, яка таким чином зберігає в Парламенті першу позицію і перевищує за кількістю членів дві наступні політичні групи (соціалісти і ліберали) разом. Останні прийняли до своїх лав 58 і 13 неопітів відповідно.

Спостерігачі не отримуватимуть в Європарламенті зарплатні, їм відшкодують лише транспортні витрати і "добові". Тим часом, тривале європейське відрядження депутатів може створити проблеми в їхніх національних парламентах, зокрема, для невеликих коаліцій, яким одного дня може просто не вистачити депутатів для голосування. Тож декому доведеться буквально розриватися, аби встигнути туди й сюди. Щоправда присутність спостерігачів на засіданнях європейських інституцій не є обов'язковою; їхати додому відробляти народну довіру, знайомитися з механізмом функціонування Європарламенту або й з архітектурними пам'ятками Брюсселю (Страсбургу) — вибір за ними.

Лесь Вишневіський

Франк Біанчері — директор зі стратегічних досліджень асоціації "Європа 2020" — трансєвропейського мозкового центру, який базується в Парижі.

Для багатьох людей в Європі й США відповідь на це запитання видається очевидною — слабкішим. Варто лише глянути на картину: з одного боку, американська армія легко перемагає Саддама, демонструючи свою військову перевагу; з іншого — європейські країни остаточно розійшлися в оцінках того, якої політики слід дотримуватися Європі стосовно Іраку. Здається, нема чого додати: Європа слабкіша, ніж будь-коли.

Втім чи досить моментального кадру для того, щоби по-справжньому оцінити стан речей? Може, щоб зрозуміти тенденції, доцільно переглянути весь фільм?

"СЛАБКІШИМ ЧИ СИЛЬНІШИМ СТАВ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ПІСЛЯ КРИЗИ?"

*ставить запитання Франк Біанчері
і дає на нього відповідь в Інтернет-виданні "EUobserver"*

Єдиний новий "вододіл" в Європі з'явився між деякими лідерами та їхніми громадянами

По-перше, чи була в Європі спільна зовнішня й безпекова політика до іракської кризи? Ні, особливо щодо Іраку.

Справді, понад 10 років іракське питання розділяло європейців. На протиположних напрямках зовнішньої політики, з яких вони досягли взаєморозуміння, у разі Іраку — і це від першої війни в Затоці — британці й французи, наприклад, ніколи не мали згоди щодо подальших кроків. Тож у нинішніх суперечках між європейськими лідерами стосовно Іраку немає нічого нового.

Дещо нове, як це не дивно, з'явилося в останні кілька місяців. І це нове — явно виражене бажання європейських громадян, щоб їхні лідери виробили спільну європейську позицію на світовій арені; і деякі аспекти її звучать особливо недвозначно, а саме: ключова роль міжнародного права і міжнародних організацій, відмова від будь-яких односторонніх волонтаристських дій і заперечення всіляких концепцій "превентивної війни". Фактично, якщо новий "вододіл" і з'явився в Європі, він розділив швидше європейських лідерів та їхні народи, ніж європейців між собою.

Результативність як у застосуванні військової сили, так і у сфері дипломатії

По-друге, хіба Європа змагалася у військовій потужності з якоюсь світовою силою, зокрема, зі Сполученими Штатами, і не втримала конкуренції? Ні.

Європейський Союз розвинув силу, яка ґрунтується на умінні впливати і досягати згоди; яка лише незначною мірою спирається на військову міць. Водночас ця криза довела, що в США немає великих військових союз-

ників поза Європою, позаяк британські сили були єдиними, хто разом з американцями брав безпосередню участь у цій війні. Одночасно інша група європейських країн, що об'єдналися довкола Франції, Німеччини та Бельгії, показала, що зможе протистояти будь-якій силі, яка залякуватиме ООН. Тож європейські країни, хоча й розділені, відіграли вирішальну роль як у воєнному партнерстві, так і в дипломатичний грі.

Вперше з 1945 року європейці вчинили на власний розсуд

По-третє, хіба Європа сьогодні менш помітна на міжнародній арені, ніж учора? Ні.

Цілоком навпаки: п'ятнадцять років тому європейці не змогли б бодай і слова сказати за подібної кризи. Східні європейці мали слухатися Москви, а західні — Вашингтона. За цієї кризи європейці не лише вперше вислов-

ляли гучно озвучила "принцип реальності", нагадавши європейцям, що політика — це питання влади й криз. Водночас вона прояснила позиції і надала, таким чином, деяким країнам можливість просуватися в тих напрямках, від яких раніше вони змушені були відмовлятися заради "єдиного бачення". Нині всі усвідомлюють, що:

по-перше, для того, щоб рухатися вперед, єдине бачення мають виробляти далекоглядні люди, відкриті до інших думок, але не паралізовані ними, як це завжди було в історії Європи;

по-друге, всюди в Європі переважна більшість громадян висловилися щодо того, якою має бути "дорожня карта" на шляху до спільної європейської зовнішньої політики (72% європейців підтримали створення спільної зовнішньої політики, — "Євробарометр", квітень 2003 року), засвідчивши цим той факт, що до 2005/2006 рр. більшість

лювали свої думки, а й, власне, спричинили кризу своєю незгодою. Якби вони погодилися з Вашингтоном, ні Росія, ні будь-яка інша країна не наважилися б протистояти США. Якби вони не протистояли США, американські яструби ніколи б не кинули стільки сил у Затоку, зачинивши двері для дипломатичних рішень. Таким чином, нехай наразі деструктивно (бо не змогла запропонувати вихід), але Європа вперше з 1945 року відіграла ключову роль в перебігу міжнародної кризи.

Склавши усі ці елементи до купи і особливо дивовижну єдність європейців, які вперше продемонстрували разом справжню європейську громадську думку, доходиш беззаперечного висновку, що Європа вийшла з цієї кризи сильнішою, ніж раніше.

Дебати про майбутнє Європи нарешті перетнулися з "дійсністю"

Якщо потрібні ще докази, давайте звернемося до дебатів про майбутнє Європи, які наразі точаться. До іракської кризи ці обговорення були головним чином "брюссельськими", остеронь від політичної дійсності та велися здебільшого чиновниками й експертами. Завдяки потрясінням, що їх спричинила криза, громадська думка й політика перебрали перебіг дебатів на себе. Міжнародна ситу-

ація європейських країн матимуть єдине бачення (на щастя, за демократії лідери не можуть собі дозволити надто довго йти всупереч поглядам своїх громадян).

І останнє зауваження: без деяких європейців, що брали участь у війні в Іраці, Саддам, можливо, й досі утримував би владу; але завдяки іншим європейцям, які обстоювали верховенство міжнародного права і відмовилися обмежити повноваження ООН та об'єднатися під прапором "білої людини", Європа уникла зіткнення цивілізацій та релігій. Вона також породила в різних куточках світу шире бажання бачити більше "Європи" в майбутніх глобальних дебатах і кризах.

Все це разом аж ніяк не видається мені свідченням слабкості, попри те, що чимало ще доведеться попрацювати, аби це стало свідченням сили.

<http://www.euobserver.com>

*Переклала з англійської
Марина
Марченко*

ЄС вирішив надати післявоєнному Іраку гуманітарну допомогу на суму 100 мільйонів євро. З 1992 року через Європейський офіс гуманітарної допомоги (ЕЧО: europa.eu.int/comm/echo) населення Іраку вже отримало від Європейського Союзу допомоги на 157 мільйонів євро."

СПІЛЬНА ДОПОВІДЬ ПРО ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО ПАРТНЕРСТВО І СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС*

"Євробюлетень" продовжує публікацію цього важливого документу, що аналізує стан двосторонніх відносин Україна – ЄС. Через брак місця ми наважилися проминути розділи "Загальні принципи" та "Політичний діалог" і зупинитися на тих розділах УПС, виконання яких викликає найбільше нарікань, а саме – "Адаптація законодавства" і "Торгівля".

ВИКОНАННЯ УПС В ПРІОРИТЕТНИХ СФЕРАХ

IV.1. Адаптація законодавства (ст. 51)

● Мета адаптації українського законодавства до законодавства ЄС зосереджена, зокрема, на низці сфер, викладених у статті 51(2).

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

53. Адаптація законодавства є спільним пріоритетом згідно з УПС. У рамках своєї Стратегії та Програми інтеграції до ЄС Україна створила організаційну структуру та правову базу для досягнення цієї мети, розробляючи з 2001 року план дій та робочий план щодо адаптації законодавства.

54. В Україні у 1998 році була створена Міжвідомча координаційна рада щодо адаптації законодавства України до законодавства ЄС. В наступному році була створена єдина система планування, координації та контролю за підготовкою проектів законів та адаптації законодавства органами виконавчої влади. При Міністерстві юстиції України діють Центр порівняльного права та Європейський центр перекладів актів законодавства. Організаційна структура була посилена в 2000 році, коли було створено Національну раду при Президенті України з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

55. ЄС підтримує адаптацію законодавства України через надання технічної допомоги, зокрема через заснований в рамках програми "Тасіс" Українсько-європейський консультативний центр з питань законодавства (УЕПЛАК), а також через низку інших проектів, зокрема "Правові студії" та "Управління стандартами у сфері охорони навколишнього середовища на

підприємствах". У 2002 році було вирішено, що УЕПЛАК допомагатиме українським органам влади у плануванні та визначенні пріоритетів подальшої роботи щодо адаптації законодавства шляхом розробки плану-графіку, який дозволить би відслідковувати досягнутий прогрес, зокрема імплементацію.

56. З метою посилення заходів, які спрямовувалися до цього часу на наближення законодавства, Верховна Рада України нещодавно ухвалила Закон України "Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" (21 листопада 2002 р.). Цим Законом визначено цілі, головні завдання, визначальні принципи, структуру та організаційні положення "Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС". Згідно з цим Законом нова загальнодержавна програма буде розроблена до кінця квітня 2003 року.

ОЦІНКА

57. За підтримки ЄС Уряд України в цей час доклав значних зусиль для досягнення мети щодо адаптації законодавства. Зокрема, було досягнуто прогресу в адаптації законодавства в таких сферах, як конкуренція, фінансові послуги, банківська система, захист прав інтелектуальної власності, а також в питанні щодо Земельного кодексу. "Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС", яку в цей час розробляє Уряд України, буде корисною основою для інтенсивного просування роботи, що спрямована на ефективне здійснення адаптації законодавства, зокрема в сферах, визначених статтею 51 УПС.

58. ЄК підтримувала зусилля України щодо наближення законодавства і заохочувала підхід, що полягав у визначенні пріоритетів та етапів, як це передбачено кон-

цепцією плану-графіку. Однак українська сторона прагнула підвищити ефективність підтримки її зусиль щодо наближення. Зрозуміло, що Верховна Рада України повинна відігравати важливу роль у процесі адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Дотримання адаптованого законодавства повинно бути чіткішим.

ПОДАЛЬШЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

59. Обидві сторони погоджуються, що нинішні темп та обсяг роботи вимагають інтенсифікації та покращення. При цьому слід зосереджуватись на пріоритетних сферах. Сторони також відзначили, що підготовлена "Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС", разом з планом-графіком, що буде розроблено, мають стати доброю основою та слугувати за інструменти імплементації цієї пріоритетної цілі. Українська сторона наголосила, що виконання Загальнодержавної програми зараз вимагатиме відповідніших форм підтримки з боку ЄС.

IV.2. Торгівля

Торгівля товарами

(Частина III, статті 10-23)

● Цей розділ УПС містить основні принципи ГАТТ з торгівлі товарами: режим найбільшого сприяння; національний режим; свобода транзиту; загальна заборона кількісних обмежень (окрім текстильної продукції та деяких товарів вугільної та сталевих промисловості, ядерних матеріалів, торгівля якими регулюється окремими угодами. Вказані випадки вирішуються відповідно до положень статті 20 УПС — громадська мораль, державна політика, охорона здоров'я тощо).

● Сторони взяли на себе зобов'язання керуватись статтями VII, VIII, IX та X ГАТТ; домовились про відмову від встановлення імпорتنих мит та стягнень на тимчасовий

*Продовження. Початок див. в "Євробюлетені", квітень 2003

імпорт товарів відповідно до положень міжнародних конвенцій у цій сфері.

● Сторони мають право вживати відповідних заходів, якщо товар імпортується на територію однієї зі Сторін з таким перевищенням кількості чи за таких умов, що наносять або можуть завдати значних збитків місцевим виробникам аналогічного товару (захисні заходи). Стаття 18 містить механізм відповідної процедури, що передує застосуванню таких заходів.

● Сторони зберігають своє право вдатись до антидемпінгових або компенсаційних заходів згідно з відповідними угодами ГАТТ та відповідним внутрішнім законодавством. Однак вони мають інформувати зацікавлені сторони та надавати пріоритетність зваженим заходам перед встановленням антидемпінгових або компенсаційних мит.

ОГЛЯД

60. Двостороння торгівля між Україною та ЄС зростає за останні два роки, зокрема приблизно на 25% у 2001. Частка України у торгівлі ЄС складає лише 0,4%. Частка ЄС у торгівлі України складає 22%.

61. Україна здійснила заходи для усунення значних порушень УПС у сфері торгівлі та інвестицій протягом періоду оцінювання, а також намагалась дотримуватись принципів СОТ, передбачених УПС.

62. Низка значних торговельних питань була розв'язана або розв'язується. Україна, однак, ще не виконує повністю деякі положення УПС, пов'язані з торгівлею та інвестиціями, зокрема ті, що містяться в статтях 10, 14, 15 та 16.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ

63. З метою подолання розбіжностей сторони обговорювали у відповідних органах УПС специфічні проблеми, що виникли в окремих сферах за час імплементації УПС. Проте в деяких питаннях, зазначених нижче, не було вжито заходів для розв'язання проблем з порушенням окремих положень УПС. Тут мають бути сфокусовані подальші зусилля для повної реалізації положень УПС в цій частині.

Дискримінаційні заходи, що впливають на експортерів, зокрема питання ПДВ

64. Обидві сторони стурбовані ситуацією, що склалася з поверненням ПДВ експортерам. Зазначене питання зараз розв'язується.

65. ЄК також стурбована обмеженням використання органами влади України поняття експорту, що фактично вилучають окремі операції з категорії експорту, навіть коли кінцеве місце призначення знаходиться поза межами України (наприклад, операції ФОБ). Українська сторона відповіла на це, видавши у вересні 2002 року наказ Державної податкової адміністрації Ук-

раїни № 418, яким затверджено роз'яснення щодо порядку застосування нульової ставки податку на додану вартість за операціями вивезення (експортування) товарів за межі митної території України. Згідно з цим роз'ясненням, платник податку, який здійснює продаж товарів за межами митної території України, має право на застосування нульової ставки податку на додану вартість та відшкодування його з бюджету лише після фактичного перетину товарами митного кордону України (після повного завершення оформлення вантажної митної декларації). Це не залежить від умов постачання таких товарів відповідно до правил "ІНКОТЕРМС".

66. Закон України № 2899, прийнятий 20 грудня 2001 року, є дискримінаційним стосовно всіх компаній з іноземними інвестиціями (в яких щонайменше 10% українського капіталу), які більше не можуть використовувати векселі для розв'язання питання подальшого повернення ПДВ. Інструкція Державної митної служби України, що регулює це, серед інших, і для країн-членів ЄС, по суті, розв'язала цю проблему на практиці, хоча з цього питання ще виникають поодинокі скарги. Однак законодавчих змін щодо усунення дискримінаційних норм не було зроблено.

Обмеження імпорту, зокрема заборона, механізми квотування та ліцензування

67. Законом № 468/97 (липень 1997 року) "Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції", з подальшими змінами, внесеними у січні 1998 року Законом № 32/98, встановлюється обмеження імпорту продукції тваринного походження (до 10% продукції українського виробництва) через запровадження річних квот з 1997 по 2002 роки. Українська сторона повідомила ЄС про те, що термін дії запроваджених обмежень минув 31 грудня 2002 року, що є позитивом.

68. Кабінет Міністрів України щорічно видає постанову, в якій визначаються продукти, що підлягають ліцензуванню при імпорті. ЄК схвалює відміну в січні 2002 року вимоги ліцензування імпорту ветеринарних препаратів, косметики та продукції особистої гігієни (окрім аерозольних), інсектицидів (засобів проти комах) для домашніх тварин. Продукція фармацевтичної галузі була вилучена зі списку в 2001 році.

69. Проте крім вимог реєстрації та сертифікатів, усе ще існує потреба в неавтоматичному ліцензуванні, зокрема імпорту засобів захисту посівів та продукції особистої гігієни у формі аерозолію.

Торгівля зерновими

70. В середині грудня 2002 року Рада міністрів ЄС прийняла рішення про запровадження з 1 січня 2003 року тарифної квоти на ринку зернових. США та Канада

отримали квоти за принципом країнового розподілу. Під час консультацій в листопаді 2002 року обговорювалась можливість виділення Україні квоти за цим же принципом, аналогічно до США та Канади. Проте він до України до цього часу застосований не був.

71. Україна вважає це дискримінаційним заходом в торгівлі та порушенням режиму найбільшого сприяння статті 10 УПС, а також порушенням мети співробітництва сторін в сільському господарстві та агропромислового секторі, як передбачено статтею 60 УПС.

72. На погляд ЄК, модифікація режиму імпорту, в рамках правил СОТ, дозволяє Україні отримати доступ до частини квоти ще й на недискримінаційній основі. Україна може виграти від цього навіть без застосування принципу країнового розподілу.

Експортні мита, обмеження та ліцензування

73. Законом № 180/96 від 07.05.96 були визначені та впроваджені експортні мита та мінімальна експортна вартість на живу худобу, шкіру та хутро. Європейська сторона вимагала скасування зазначених обмежень, однак Верховна Рада в лютому 1997 року прийняла закон, який змінює деякі види податків, проте загалом залишає експортні мита.

74. Нове експортне мито на брухт чорних металів (30 євро за тону) було запроваджено в кінці 2002 і почало діяти з 1 січня 2003 року.

75. Щодо брухту кольорових металів, законом 1999 року "Про металобрухт" встановлюються обмеження на торгівлю кольоровим металом, зокрема механізм ліцензування експорту. З серпня 2000 року Кабінет Міністрів України встановив повну заборону на експорт брухту кольорових металів.

76. В той час коли, на думку ЄК, запровадження цього заходу порушує статтю 20 УПС як таке, що не супроводжується введенням відповідних внутрішніх обмежень (внутрішня торгівля залишається вільною, хоча регулюється адміністративними інструментами), і таким чином створює умови для прихованого обмеження торгівлі, Українська сторона наголошує, що заборона експорту брухту кольорових металів не є замаскованим обмеженням торгівлі, а є виваженим рішенням Уряду, прийнятим з мотивів забезпечення економічної безпеки держави.

77. Законом, прийнятим Верховною Радою в 2001 році, було зменшено сезонні ставки імпортного мита на насіння соняшника до 17%, а також практично водночас були заборонені контракти на переробку насіння соняшника, що не обкладаються митом. ЄК вважає обидва ці заходи обмеженням торгівлі.

РАХУНКОВА ПАЛАТА — НА СТОРОЖІ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

В світі історія органів фінансового парламентського контролю нараховує багато десятиліть. В Україні ж Рахункова палата — порівняно молода державна інституція, створена в 1996 році відповідно до Конституції як орган, що діє від імені Верховної Ради України і здійснює контроль за законним, цільовим, своєчасним і ефективним використанням коштів Державного бюджету України.

Рахункову палату не можна віднести до певної гілки державної влади. За своєю правовою структурою вона є державним органом з особливим статусом. Вона утворюється Верховною Радою України і щорічно звітує їй про результати своєї діяльності.

Закон передбачає, що контрольні повноваження Рахункової палати розповсюджуються на Верховну Раду України, Адміністрацію Президента України, органи виконавчої влади, Національний банк України, Фонд державного майна України та інші державні органи й установи. В частині, що стосується використання коштів Державного бюджету України, Рахункова палата має право контролювати також місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації.

За 1997-2002 роки Рахункова палата провела понад 2 тисячі контрольних-ревізійних, контрольних-аналітичних і експертних заходів, перевірила близько 2,5 тисяч об'єктів — центральних органів виконавчої і судової влади, установ, відомств, підприємств і організацій. Перевірки встановлені нецільові і неефективне використання коштів Державного бюджету України і загальнодержавних позабюджетних фондів на суму близько 12 мільярдів гривень. Короткі відомості про щорічні перевірки наведені в таблиці.

Рахункова Палата повідомляє:

Боргова проблема загострюється, або Фінансові потоки — у прозоре русло

У 2002 році витрачання коштів на обслуговування і погашення державного боргу (вони перевищують 20% всіх видатків Державного бюджету України) здійснювалося з бюджетними правопорушеннями, яким сприяла відсутність цілісної системи законодавчого забезпечення регулювання цих витрат.

Мільйон гривень щодня для утримання МВС чи для забезпечення безпеки руху?

Відсутність належної системи ефективного управління та прозорого використання фінансових і матеріальних ресурсів, а в окремих випадках і безгосподарність при їх витрачанні, недотримання програмно-цільового методу планування бюджетних видатків в органах Державної автомобільної інспекції МВС України стали причиною системних бюджетних правопорушень та нераціонального використання державних коштів.

Дружба дружбою, а тютюн — нарідно

Внаслідок незабезпечення на урядовому рівні розробки механізму реалізації міжурядових Угод (України з Російською Федерацією від 16.03.2000 року) в частині компенсації бюджету Севастополя витрат, пов'язаних з перебуванням на території міста військових формувань Чорноморського флоту Російської Федерації, щорічні видатки на утримання інфраструктури і забезпечення соціальними послугами військовослужбовців ЧФ РФ і членів їх сімей здійснювалось за рахунок коштів Державного бюджету України.

Фестивальний синдром, або Чи порятує сиріт УНКМО?

Державний комітет України у справах сім'ї та молоді у своїй діяльності фактично не приділяє належної уваги виконанню функцій соціального спрямування — реалізації заходів, орієнтованих на поліпшення соціально-економічного становища сімей, жінок, дітей і молоді.

Соціальний захист — за залишковим принципом

За наявності у сфері управління Міністерства праці і соціальної політики розгалуженої системи підпорядкованих адміністративних органів з відповідним статусом схема управління державними коштами, призначеними на забезпечення інвалідів протезно-ортопедичними виробами та автомобілями, громіздка і не забезпечує прозорого та повного контролю з боку Міністерства за цільовим та ефективним їх використанням.

Вимоги законодавства щодо збереження культурної спадщини не виконуються

Незадовільний стан забезпечення фінансовими ресурсами видатків на збереження культурної спадщини та існуюча система їх використання не сприяють виконанню основних принципів культурної політики та пріоритетів у розвитку культури.

Замість вітчизняного — іноземний інсулін...

Міністерством охорони здоров'я України використано 12 мільйонів гривень, визначених Законом України "Про Державний бюджет України на 2002 рік" для закупівлі вітчизняних інсулінів, не за цільовим призначенням — на придбання інсуліну іноземного виробництва.

Ех, дороги... вам так не щастить

Встановлено, що система управління бюджетними коштами, що виділяються на розвиток мережі і утримання автомобільних доріг, ґрунтується на недосконалому нормативно-правовому полі й не забезпечує прозорого та ефективного їх використання.

Де поділись дві тисячі квартир для військових?

Запроваджена в Міністерстві оборони України система управління коштами, виділеними з Держбюджету України на будівництво житла для військовослужбовців, призвела до їх значного розпорощення. В результаті — обсяги незавершеного будівництва станом на 01.01.2003 р. склали значну суму — 126,8 млн. гривень.

ГРОШІ ПОВИННІ ПРАЦЮВАТИ ЕФЕКТИВНО

На подальший розвиток Рахункової палати спрямовано фінансовий програмою "Tasac" проект "Аудит державних фінансів", розрахований на більше, ніж два роки (червень 2002 — грудень 2004) з загальним кошторисом понад 2 млн. євро. Основними цілями проекту є допомога Рахунковій палаті адаптувати її структуру та методи роботи до європейських норм і стандартів, наблизити наявний підхід проведення аудиту до концепції ефективності та економічності, поглибити зв'язки з вищими органами фінансового контролю держав-членів ЄС, а також підвищити кваліфікацію спеціалістів у теоретичних та практичних аспектах аудиту органів державної влади.

Сьогодні про проект розповідає його керівник пан Джуліан Ваттс.

В Україні Рахункова палата робить лише перші кроки до свого громадського ствердження. В європейських державах це — неодмінна частина демократичного суспільства. Яка з наявних моделей контролю державних фінансів найкраща?

Кожна з моделей має свої переваги та недоліки.

Найпоширенішою є модель, за якою організовані рахункові палати Німеччини, Австрії, Великої Британії. Там рахункові палати — це установи, які допомагають законодавчим органам слідкувати за формуванням і використанням бюджетних коштів: перевіряють, як вони витрачаються, та звітують перед парламентом.

В інших моделях, наприклад, у Франції, Іспанії, Греції, органи державного аудиту — це суди, аудиторі мають статус суддів, а їхні рішення — відповідну силу.

Німецькі ж аудиторі називають себе „лицарями без шпаг" і реалізацію своїх висновків покладають передовсім на громадську думку: вони не можуть застосовувати жодних власних санкцій, лише привертають увагу парламенту та суспільства. Цікаво, що їхнє найжорсткіше можливе рішення — це „зауваження", яке обговорюватиметься в Бундесраті та ЗМІ. Але навіть такої м'якої „уваги" ті, ко-

го перевіряють, намагаються уникнути і докладають всіх зусиль, аби виправити недоліки вже під час перевірки.

Зрозуміло, що подібна модель працює за умов розвиненого громадянського суспільства. Чи не занадто вона м'яка для нових демократій? Чому варто вибрати саме її?

Подібна „англо-саксонська" модель, на мій погляд, є найкращою тому, що для найвищих органів контролю можливість застосовувати власні рішення означатиме втрату нейтральності та залучення до політичного процесу. А нейтральність, об'єктивність — найвища чеснота рахункової палати.

Наведу дуже показовий приклад. Міністр оборони Німеччини використовував військовий літак для приватних подорожей. І Рахункова палата відмовила опозиційним парламентаріям в розслідуванні цього скандалу, вважаючи, що це втягне її в міжпартійну суперечку. Натомість аудиторі висловили готовність розібратися в системі, яка уможливілює подібні поїздки.

Отже, важливіше не з'ясувати конкретні зловживання, а знаходити системні недоліки?

Характерною рисою фінансового контролю в Україні є пошук зловживань, порушень. Західних же аудиторів більше цікавить ефективність використання коштів. В Європі фінансові порушення виявляє внутрішньовідомчий аудит, а рахункову палату цікавить загальна ефективність державних фінансів. Для досвідченого аудитора, який має доступ до всіх первинних документів, порівняно нескладно виявити окремі недоліки. Значно важче, але й набагато важливіше, зосередити увагу саме на оцінюванні ефективності. Як її визначити: по-перше, ефективність передбачає економне використання коштів, тобто результат, отриманий за витрачені кошти, — оптимальний. Крім того, оцінюючи певну діяльність державного апарату, ау-

дитор мусить запитати себе, а чи повинна держава взагалі цим займатися? Наприклад, Комітет з питань релігії може бездоганно і без зауважень витратити виділені йому гроші, але чи потрібна сучасній Україні подібна інституція? Чим вони займаються? Можливо, його варто взагалі закрити? І такі пропозиції навряд чи може внести сама виконавча влада в особі, скажімо, КРУ (контрольно-ревізійне управління), а незалежна Рахункова палата, яка не є частиною виконавчої гілки влади, — може, навіть зобов'язана. Адже подібні „залишки" радянської системи характерні для України, яка „перетягнула" з старої системи багато установ та не обмежувала, на відміну від, скажімо, Чехії, діяльність колишніх партійних та державних керівників. І структура державного управління в Україні ще дуже недосконала, що відкриває для Рахункової Палати найширші можливості. Взяти хоча б систему Національної академії наук та інших, так званих галузевих, академій. На Заході немає нічого подібного. Або житлово-комунальне господарство, де роль держави явно перебільшено.

Окремим напрямком реалізації проекту є покращення системи звітування Рахункової палати. Але вже зараз вони всі свої звіти розміщують на сайті, регулярно друкують в парламентському віснику „Голос України”. В чому тут проблема?

Дійсно, треба багато чого змінити. Перше. На жаль, ці звіти написано так складно, що звичайній людині дуже важко їх сприймати. Це докладні документи, переобтяжені цитатами із законів, указів та інших нормативних актів, другорядними деталями. Немає коротких, на кілька сторінок, резюме. Навряд чи, взявши такий звіт до рук, рядовий українець дочитає його до кінця. Зараз аудитори пишуть „для Верховної Ради”, не для громадськості. Хоча я маю сумнів, що і народні депутати подолають 50 сторінок.

Друге. За усталеною західною практикою, зафіксованою, до речі, Лімською декларацією міжнародної організації найвищих органів фінансового контролю (INTOSAI), той, кого перевіряють, повинен мати можливість сказати власне слово. І коли я бачу, що звіти Рахункової палати не містять таких заперечень або виправдань, або пояснень, я думаю, що це не сприяє злагодженому співробітництву Рахункової палати з іншими державними структурами. Наприклад, в Німеччині оприлюднюються лише ті звіти, стосовно яких контролери та підконтрольні не дійшли згоди, а французький Суд аудиторів обов'язково надсилає проект свого рішення тому розпоряднику бюджетних коштів, якого він перевіряв для з'ясування його позиції. Тобто структурно документ складається з кількох частин, за стилем — дуже стриманий, а б сказав, джентльменський. Такого поки що в Україні немає. Нам би хотілося, щоб Рахункова палата України в кожному своєму звіті надавала слово й іншій стороні.

Які ще завдання ставить собі проект?

По-перше, треба зазначити, що ми допомагаємо не лише Рахунковій палаті. Аудит державних фінансів — це не лише зовнішній, але й відомчий та внутрішній контроль силами міністерств та КРУ. Разом з ними ми будемо розширювати їхні можливості, орієнтуючи

перш за все на аналіз ефективності використання бюджетних видатків, а порушниками фінансової дисципліни нехай займаються силові структури.

Ми вже підготували свої рекомендації для Рахункової палати з покращення ефективності їхньої роботи. Зауважте, це дуже маленька організація — там працюють лише 260 осіб, а повноваження у неї величезні. Зокрема, нам не дуже зрозумілі критерії, за якими проводяться розслідування. Ми будемо радити їм дещо змінити пріоритети, а саме — більше уваги приділяти дійсно великим розпорядникам бюджетних коштів. Так, я поки що не бачив ґрунтовної перевірки Міністерства внутрішніх справ або Міністерства оборони. Також важливо мати кращу координацію діяльності КРУ та Рахункової палати.

Крім того, будуть продовжені навчальні семінари із залученням іноземних експертів. На попередньому етапі були представники палат Естонії, Угорщини, Франції, Німеччини, Швеції.

Наступ на СНД починався зі сходу

Після завершення „офіційної” частини інтерв'ю я не міг не відзначити досконалої російської мого співрозмовника (чого варта хоча б „проверка первички”), і пан Джуліан Ваттс дуже дотепно й цікаво розповів про свій „Русско-советский опыт”.

Вперше Джуліан (тоді 11-річний лондонський хлопчик) почув російську мову та побачив російську книгу на морському поприщі, який прямував з Дувра в Кале. Зацікавленість несхожою на звичне письмо кирилицею привела його на вечірні курси, де викладав російський емігрант. Потім, під час військової служби, він вибрав 1,5-річні курси військових перекладачів, де студював мову 7 днів на тиждень з ранку до ночі і закінчив їх в листопаді 1955 року відвідинами Ленінграда на борту есмінця королівського військово-морського флоту під час першого після революції британського візиту ввічливості.

Крім зміни стилю роботи, що ще потрібно для успішної роботи українських контролерів?

Не все залежить від нас та самої Рахункової палати. Є певні юридичні проблеми. Нинішня правова база для діяльності Палати, зокрема відповідний Закон, не передбачає можливостей для роботи в регіонах. А в умовах майже всесильності місцевої виконавчої влади значення регіональних відділень було б особливо важливим. Новий законопроект пропонує це змінити, і, якщо Верховна Рада його затвердить, ми готові надати окремі кошти на сприяння розвитку місцевих представництв. Для цього вже зараз за спеціальною навчальною програмою готуються 25 молодих працівників Палати.

Крім того, ми поділяємо пропозиції про розширення повноважень Рахункової палати щодо перевірки не лише витратної, але й доходної частини бюджету.

Після того він закінчив університет за „російським” фахом і все подальше життя намагався практикувати мову, читати. З особливою теплою він згадає журнал „Крокодил”, який багато чого додавав до його уявлень про наше тодішнє життя.

За професією пан Ваттс — аудитор-бухгалтер, член Британського союзу бухгалтерів та аудиторів, багато років працював в міжнародних організаціях. Зрозуміло, що з початком перетворень в країнах колишнього СРСР потрібними стали обидва його фахи. Першим досвідом в 1992 році став Ташкент, де він провів три роки на посаді директора програм ЮНІДО в Узбекистані, потім — фінансові проекти в Киргизстані та Таджикистані. В 1997-99 роках він був першим директором Українсько-європейського консультативного центру (UEPLAC).

Свою другу декаду на наших теренах Джуліан зустрічає збагачений неоціненним практичним досвідом повсякденного спілкування з дуже різними людьми та щирим бажанням змінити їхнє життя на краще. Він не з книжок знає нашу дійсність і готовий допомагати нам. Тож варто подякувати Європейському Союзу за допомогу, яка лише називається технічною, а насправді є передовсім людською.

Юрій Марченко

ЄВРОСТАТУ – 50

Статистичне бюро Європейських Співтовариств (Євростат) відсвяткувало в кінці травня своє п'ятдесятиріччя. Адміністративно Євростат (www.europa.eu.int/comm/eurostat) — це один з 34 генеральних директоратів Європейської Комісії. Він базується в Люксембурзі і нараховує понад 700 працівників. Очолює Євростат генеральний директор; сім директорів керують головними напрямками діяльності бюро.

А починалося все 1953 року зі статистичної служби Європейського об'єднання вугілля та сталі, де працювало 7 співробітників. Перший звіт про економічну ситуацію щодо вугілля і сталі, перші збори директорів національних статистичних інститутів, перший річний огляд вартості робочої сили у вугільній та сталеливарній промисловостях...

Чим займається Євростат зараз? Збирає, упорядковує та поширює статистичні дані на європейському рівні. Дані надходять головним чином від національних інститутів статистики та від деяких міністерств. Роль Євростату полягає в тому, щоб забезпечити порівнюваність статистичних даних в різних країнах. Наприклад, щоб отримати точну картину рівня безробіття в ЄС, важливо, щоб облік і підрахунок безробітних у Фінляндії чи Португалії здійснювався у той самий спосіб, що й в Ірландії або ж Німеччині. Тож Євростат разом з державами-членами працює над розробкою єдиної методики або ж пропонує їм включити відповідні питання у дослідження на національному рівні. Так ми отримуємо єдину картину і можемо коректно порівнювати дані.

Вся європейська статистика в Євростаті тематично поділена на дев'ять розділів: загальна статистика; економіка та фінанси; населення і соціальні умови; промисловість, торгівля і послуги; сільське господарство та риболовля; зовнішня торгівля; транспорт; довкілля та енергетика; наука і технології. Понад 150 прес-релізів щороку супроводжують появу нових даних, аналітичних досліджень, публікацій і доступні широкому загалу на сайті європейського статистичного бюро.

ЄС НЕ ВПРАВЛЯЄТЬСЯ З ВИКИДАМИ CO₂. ВИКОНАННЯ КІОТСЬКОГО ПРОТОКОЛУ ПІД ЗАГРОЗОЮ

Заданими головного природоохоронного органу ЄС — Європейського агентства довкілля (European Environment Agency, <http://www.eea.eu.int>), викиди в атмосферу в країнах Європейського Союзу вуглекислого та інших газів, що спричиняють парниковий ефект, зросли 2001 року у порівнянні з попереднім на 1%. Збільшення викидів спостерігається вже другий рік поспіль, це робить виконання зобов'язань, взятих на себе Союзом в рамках Кіотського протоколу, доволі проблематичним. А з огляду на те, що ЄС завжди був найпалкішим прихильником і заступником Протоколу, а також викривальником його противників (зокрема США), — цей факт вочевидь псує Європі репутацію.

Згідно з Кіотським протоколом, метою якого є подолання несприятливих кліматичних змін, до 2008-2012 рр. ЄС має знизити викидати шести так званих "парникових газів" на 8% від рівня 1990 року. За даними ж Європейського агентства довкілля, принаймні 10 з 15 країн-членів упевнено прямують до значного перебору своєї квоти. Лише Люксембург, Німеччина, Швеція та Британія, схоже, здатні виконати кіотські обіцянки.

Головна причина збільшення викидів газів, на думку Агентства, — холодна зима і збільшення використання органічного палива в енергетиці. Якщо на перше вплинути неможливо (кажуть, це пов'язано з глобальним потеплінням), то проти другого в ЄС розроблений цілий арсенал заходів — від ефективного енергозбереження до розвинення екологічно чистих джерел енергії. Так чи інакше, а зменшувати викиди треба: ЄС "постачає" 24% техногенних парникових газів, якими забруднюють повітря усі промислово розвинені країни разом. І якщо, за даними вчених, середня температура на Землі за останні 100 років підвищилася на 0,6°C, то в Європі теплішає вдвічі швидше — 1,2°C за той-таки період.

ПАТРІОТИЗМ НІМЕЦЬКИХ ПАРЛАМЕНТАРІВ

31 травня цього року ресторан Бундестагу — нижньої палати німецького парламенту — викреслив зі свого меню іноземні страви і пропонуватиме відвідувачам лише німецькі наїдки та напої. Розташований в самому центрі Берліна під скляним куполом знаменитого будинку Рейхстагу, цей заклад на 140 місць — офіційно єдиний у світі ресторан загального доступу в парламенті.

"Сюди приходять багато іноземців, — каже герр Райзбергер, голова компанії — власника ресторану, — то нащо ж пропонувати французам, скажімо, буйабес (традиційний прованський рибний суп з помідорами), який, так чи інакше, буде гіршим, ніж у них вдома?"

Натомість відвідувачі матимуть нагоду оцінити смак найкращих продуктів з різних регіонів Німеччини: гельголандського омара, беліцького кролика або ж балтійського окуня. "Ми хотіли б підтримати дрібних традиційних місцевих виробників," — підкреслює Райзбергер. Карту вин також заповнять переважно німецькими благородними напоями; коньяк, віскі, шампанське та ще чай і кава залишаться небагатьма винятками закордонного походження.

ІТАЛІЯ ПАСЕ ЗАДНІХ В ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНІВ ЄДИНОГО РИНКУ

До функцій Європейської Комісії належить таке, не завжди приємне, завдання, як нагляд за виконанням законів ЄС, зокрема за імплементацією останніх до національних правових систем, і застосування певних заходів проти країн-порушниць — від простого "назвати й присоромити" до притягнення до суду. Останній "Показник внутрішнього ринку", підготовлений Комісією, засвідчує, що після кількох років безперервного прогресу в зменшенні розриву між національними і європейським законодавствами ситуація нині погіршилася: відставання у запровадженні європейських законів (частка неімplementованих директив) сягнуло наразі 2,4%, що на 1,8% більше, ніж торік. Лише п'ять країн — Данія, Фінляндія, Велика Британія, Швеція та Іспанія — тримають "імплементаційний дефіцит" у межах норми. Найгіршою ж виявилась Італія — країна, що невдовзі заступає на президентство в ЄС, а отже, мала б, в ідеалі, слугувати зразком. Імплементаційний дефіцит її становить 3,9%, за Італією впритул відстають Португалія (3,7%) та Ірландія (3,5%).

Крім загальної кількості незапроваджених директив, Комісія оцінює ще й давність "злочину". На Барселонському саміті в березні 2002 року глави держав та урядів погодились (самі, ніхто їх не примушував!), що абсолютно неприпустимим є відтягування імплементації директив, термін "націоналізації" яких добіг кінця вже понад два роки тому. І що ж? Лише чотири країни на сьогодні не мають дворічних "хвостів": ті ж таки Данія, Фінляндія і Велика Британія (до речі, не найбільші єврофіли) та Португалія.

Негативну тенденцію виявила Комісія і стосовно порушень законодавства ЄС: якщо в листопаді 2002 року на розгляд перебувало 1505 таких випадків, нині їх нараховується вже 1598. Причому пальму першості упродовж останніх двох років упевнено тримають Франція й Італія, — їхня частка складає 30% від загальної кількості випадків. Звернення до Суду ЄС — класичний інструмент Комісії в боротьбі за дотримання законів ЄС. Кількість судових процесів також неухильно зростає в останні десять років і забирає багато людино-годин і коштів як у Комісії, так і в держав-членів. Розгляд більшості справ триває понад два роки. "Глави урядів на багатьох Європейських Радах поспіль підкреслювали важливість зменшення імплементаційного дефіциту. Тепер я закликаю їх підтримати свої слова справами, зробивши дотримання європейського законодавства своїм особистим завданням на цей рік," — заявив Фріт Болкенштайн, член Єврокомісії у справах внутрішнього ринку.

А400М: І УКРАЇНЦІВ ПІДМАНУВ, І АМЕРИКАНЦІВ ПІДВІВ

Українських літакобудівників згада про новий європейський військово-транспортний літак А400М, напевне, викликає прикрі почуття і гіркі спогади. Свого часу європейці, добряче "поморочивши нам голову," за висловлюванням гендиректора заводу "Мотор-січ", відмовилися від нашого, вже практично готового на той час, Ан-70 і взялися за розробку власної моделі. Створений нібито з нуля А400М, як стверджують наші й російські фахівці, по-перше, схожий на Ан-70, як брат-близнюк, а по-друге, — коштує вдвічі дорожче, і при цьому ще й програє українській машині за кількома показниками (зокрема, Ан-70 ніби здатний злітати з удвічі коротшої смуги).

Втім, робота над А400М триває; з 2001 року вона відбувається в рамках спільної програми під назвою "Airbus Military", яка об'єднує сім країн НАТО: Францію, Британію, Німеччину, Іспанію, Туреччину, Бельгію та Люксембург. Загальна вартість проекту, що передбачає виготовлення близько 180 середніх військово-транспортних літаків А400М (хоч їх кількість раз по разу переглядається в бік зменшення), — понад 20 мільярдів євро, з яких 2 мільярди призначені на придбання двигунів. Оці гроші й стали яблуком розбрату тепер уже між європейцями і американцями.

На постачання двигунів для А400М був оголошений тендер. І, як недавно

стало відомо, навіть попри те, що позиція американської "Pratt and Whitney" була мало не на 20% дешевшою, перемогло в ньому об'єднання європейських моторобудівників. Американські парламентарії обурені несправедливістю "Airbus". "Це не економічне, а політичне рішення," — заявив депутат від штату Коннектикут, де розташована штаб-квартира "Pratt and Whitney", Джон Ларсен. Він переконаний, що це помста за Ірак, і має намір звернутися до адміністрації Буша з вимогою розпочати в рамках СОТ розслідування законності проведення тендеру. Джо Ліберман, ще один обранець штату Коннектикут і майбутній кандидат у президенти, зауважив, що "такий неприхований протекціонізм підриває довіру, необхідну для вільної торгівлі, і спонукає до подібної ж тактики у відповідь". Як це справедливо, пане Ліберман! Ніхто й не сумнівався, що добре відомий у світі американський протекціонізм — лише вимушений відповідний (або ж запобіжний) крок. І коли Польща віддала 3,5-мільярдне (в доларах) замовлення на бойові літаки американській "Lockheed Martin" з її Ф-16, а не шведсько-британській "BAE Systems-SAAB" і не французькій "Dassault Aviation", які також брали участь в тендері, нікому й на думку не спало, що це американський протекціонізм. Хіба що дешиця взаємної симпатії...

Бажаєш жити як в Європі – май власну обгрунтовану думку

Останні кілька місяців в Україні триває обговорення проекту політичної реформи. Чи не найбільшу дискусію викликала пропозиція утворення верхньої палати парламенту. Її прибічники прикрасили Київ відповідною рекламою, посилаючись, зокрема, на європейський досвід і, очевидно, вважаючи, що "жити в Європі" можна лише з двопалатним парламентом. Чи так це насправді? Очевидно, що ні. З п'ятнадцяти країн-членів Європейського Союзу однією палатою задовольняються шість – Греція, Данія, Люксембург, Португалія, Фінляндія, Швеція. Серед тринадцяти держав-кандидатів (www.europa.eu.int/comm/enlargement/candidate.htm) прихильниками бікамералізму є лише Польща, Румунія та Словенія.

Принципи формування верхніх палат держав-членів описані в таблиці, яку ми склали з використанням передовсім довідника "Парламентські вибори в ЄС", що його підготувала дослідницька організація "Лабораторія законодавчих ініціатив" (<http://www.parliament.org.ua/ua/es>).

<p>АВСТРІЯ Федеральна Рада / Bundesrat / 64 www.parlament.gv.at</p>	<p>Депутати обираються місцевими законодавчими органами (ландтагами). Представництво партій визначається відповідно до кількості місць, отриманих ними на виборах до провінційних рад.</p>
<p>БЕЛЬГІЯ Сенат / Senat / 71 www.senate.be</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● 40 сенаторів обирають шляхом прямих виборів голосуванням за партійними списками (25 — фламандською колегією виборців, 15 — валлонською). ● 21 сенатор призначається радами — представницькими органами общин (по 10 — фламандською та французькою і 1 — радою германофонської общини). ● 10 сенаторів кооптуються. ● Нащадки короля є сенаторами за правом народження.
<p>ВЕЛИКА БРИТАНІЯ Палата лордів / House of lords / 713 www.parliament.uk/about_lords/about_lords.cfm</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● 92 спадкових лордів. ● 595 довічних перів, яких призначає на посаду монарх та які мають повноваження пожиттєво. ● 26 архієпископів та єпископів Англіканської церкви.
<p>ІРЛАНДІЯ Сенат / Seanad Eireann / 60 www.irigov.ie/oireachtas/frame.htm</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● 11 сенаторів призначаються Прем'єр-міністром Ірландії ● 6 сенаторів обираються від Національного Університету Ірландії та Університету Дубліна ● 43 сенатори обираються 5 комісіями виборців, які об'єднані за професійною ознакою. Членів комісій висувають зареєстровані неприбуткові громадські організації відповідного спрямування, які формують половину складу комісій, іншу - новообрані депутати нижньої палати та члени попереднього складу Сенату.
<p>ІСПАНІЯ Сенат / Senado / 259 www.senado.es</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● 208 сенаторів обираються прямим шляхом за системою з відкритими списками та "обмеженим голосом" — виборець має на один голос менше, ніж кількість кандидатів, яка обирається від округу. При голосуванні виборець може віддати свій голос одному кандидату, кандидатам від однієї партії або кандидатам від різних партій — звідси відкритість списків кандидатів. ● Решта сенаторів обираються непрямим шляхом законодавчими органами 17 Автономних "співтовариств" відповідно до встановлених цими органами правил на пропорційній основі.
<p>ІТАЛІЯ Сенат / Senato della Repubblica / 321 www.senato.it/senato.htm</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● 315 сенаторів обираються прямими виборами: 232 сенатори в одномандатних округах за мажоритарною системою відносної більшості, 83 — у багатомандатних округах за пропорційною системою. ● 5 призначаються Президентом Республіки. ● Колишні Президенти Італії входять до Сенату за посадою.
<p>НІДЕРЛАНДИ Еерстекамер (Перша палата) / Eerste Kamer / 75 www.eerstekamer.nl</p>	<p>Пропорційне представництво з голосуванням за партійними списками шляхом непрямих виборів. Вибори є непрямими, оскільки виборці спочатку обирають членів 12 місцевих рад, які в подальшому вже голосують за кандидатів.</p>
<p>НІМЕЧЧИНА Бундесрат / Bundesrat / 69 www.bundesrat.de</p>	<p>Склад Бундесрату формується за рахунок представників земельних урядів, які у свою чергу, обираються ландтагами (законодавчими органами земель — суб'єктів Федерації).</p>
<p>ФРАНЦІЯ Сенат / Senat / 321 www.senat.fr</p>	<p>Сенаторів обирають територіальні колегії, які складають депутати нижньої палати парламенту, представники муніципальних рад та їхніх виконавчих органів.</p> <p>Сенатори обираються за мажоритарною системою у департаментах, від яких обирається не більше чотирьох сенаторів, а також в усіх заморських французьких територіях, або за пропорційною системою у тих департаментах, які представлені у Сенаті п'ятьма чи більше сенаторами де виборці голосують за партійними списками.</p>

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ПАСПОРТ
ДЛЯ ДОМАШНІХ
УЛЮБЛЕНЦІВ**

Тим, хто має вдома собаку або ко- та, добре знайома проблема, куди прилаштувати Рябка (Бровка, Мурку тощо) на період відпустки. Думка ж про те, щоб взяти улюблене звірятко з собою в будинок відпочинку, а тим більше за кордон, у наших співвітчизників навіть і не виникає. Натомість європейці не схильні поступатися звичками, до того ж гіркота від розлуки з домашнім улюбленцем може зіпсувати найкращий відпочинок. Тож європейські киці й щоти частенько вирушають відпочивати за кордон разом зі своїми господарями.

Щоб зробити їхнє пересування в межах ЄС по-справжньому вільним, а також полегшити ветеринарний контроль при перетині кордонів, Рада міністрів ЄС спільно з Європейським Парламентом ухвалили нові, спрощені, правила перевезення домашніх тварин. Щеплення від сказу — відтепер єдина вимога при в'їзді тварини до будь-якої країни ЄС, крім Ірландії, Швеції та Сполученого Королівства (тут вимагатимуть перевірки на антитіла). Наявність такого щеплення підтверджуватиме єдиний європейський паспорт для тварин, а мікроскопічний електронний чіп, вживлений під шкіру, полегшить ідентифікацію хвостатих туристів. Однак упродовж восьмирічного перехідного періоду можна обмежитись і простим татуюванням.

Нові правила запроваджують суворий "візовий режим" для домашніх тварин з третіх країн, зокрема тих, де й досі трапляються епідемії тваринного сказу. Цю хворобу, яка ще зовсім недавно була болючою проблемою в країнах ЄС, нині майже подолали. Тож попередній тримісячний нагляд після вакцинації, а в Ірландії, Швеції та Сполученому Королівстві ще й карантин для тварини — необхідні умови для того, щоб завезти в Європу домашнього улюбленця. Як що ж у третій країні, скажімо, в Швейцарії або Норвегії, ситуація зі сказом не гірша, ніж в ЄС, тамтешні "туристи" можуть в'їжджати на тих самих умовах, що й з країн-членів.

Після перехідного періоду в п'ять років, упродовж якого Ірландія, Швеція та Велика Британія повинні адаптувати своє законодавство до загальноєвропейського, має бути досягнута повна гармонізація правил перевезення тварин в ЄС.

**БРАТИКИ-КРОЛИКИ
ЖИТИМУТЬ**

Нова система тестування ліків дозволить врятувати від вівісекції близько 200 000 кроликів щорічно

Радикально новий метод тестування ліків in vitro, покликаний замінити випробування на тваринах, представив у середині травня в Брюсселі Філіп Бюскен — європейський комісар з питань наукових досліджень. Серія з шести тестів на виявлення в ліках пірогенів (речовин, що спричиняють підвищення температури) була розроблена за участі та фінансової підтримки ЄС міжнародною командою дослідників. Раніше досліджуваний лікарський засіб просто вводили кролику і чекали на ознаки гарячки в нещасної тварини. Нові методики завдячують своєю появою останнім досягненням імунології та новітнім біотехнологіям. Вивчення природи яви-

ща підвищення температури людського тіла дозволило виявляти пірогени в пробірці з використанням моноцитів — різновидів лейкоцитів людини. Близько 200 лабораторій по всьому світу вже успішно користуються новою європейською системою тестів.

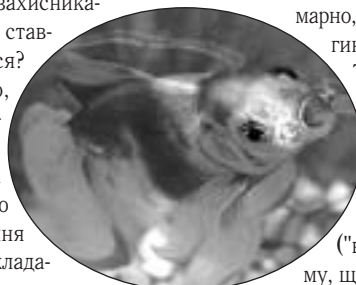
Навіть такий вузькоспеціалізований тест — лише на пірогени (не для ковтання) лікарських засобів — дозволить врятувати від мученицької смерті в лабораторіях 200 тисяч кроликів щорічно. До того ж, нова методика простіша, дешевша і надійніша — адже досліджується реакція саме людських клітин. Захисники природи давно вже наголошують на тому, що лабораторні

тварини страждають намарно: процеси в тілах людини і тварини надто відрізняються, і є чимало прикладів "успішно" випробуваних на кроликах ліків, що виявилися патогенними для людини.

"Випробування ліків на тваринах поки що, на жаль, необхідне заради збереження здоров'я людей, — сказав Філіп Бюскен. — Але за допомогою досліджень, що проводяться в ЄС і прокладають шлях усьому світу, ми можемо скоротити, замінити і вдосконалити такі випробування." Європейська Комісія рекомендувала застосування нової методики в ЄС, наразі готуються документи для занесення її до "Європейської фармакопеї".

А ЗА РИБОК — ВІДПОВІСИ!

На жаль, погрозна назва, яку мстивий автор (каюсь) придумав заздалегідь, ще до завершення судового процесу над винуватцем смерті рибок, не відповідає дійсності. 19 травня 2003 року суд виправдав директора музею сучасного мистецтва з данського міста Колдінг, що на південному заході країни, Петра С. Меєра, звинуваченого захисниками природи у "негуманному ставленні до тварин". Що ж сталося? Три роки тому (як бачимо, данська Феміда така ж некваплива, як і всі інші) в музеї пана Меєра експонувалася робота скандальновідомого данського митця чилійського походження Марко Еварісті. Інсталяція складалася з десяти міксерів, у кожному з яких плавала золота рибка. Відвідувачам надавалась можливість натиснути або ж ні на "кнопку смерті" і вирішити долю ніжних рибок.

Не будемо наводити тут мотиви "творця" інсталяції, бо людину, яка малює картини фарбами з додаванням героїну і крові ВІЛ-інфікованих, доцільніше вислухати фахівцю-психіатру. А от директора Меєра, що дозволив увімкнути цей

"електричний стілець" для рибок в музейні розетки, хотілося б зрозуміти. "Це принципове питання, — заявив він у суді, — митець має право на такі роботи, що кидають виклик нашій концепції добра і зла." Данські природоохоронці виклик прийняли — вони всіма методами намагалися перешкодити вбивству. Одні не дуже легітимними (рибок крали, електрику псували), інші ж цілком законними — поскаржилися поліції. Однак усе марно, а тим часом дві рибки таки загинули мученицькою смертю. Тож лишався тільки суд. А він задовольнився свідченнями представника компанії — виробника міксерів і ветеринара, які довели, що рибки перед смертю не страждали ("вжик" і готово). Можливо, тому, що Феміда не ставила перед собою глобальне запитання: "Чи має людина право вбивати тварин для забави?" (бо звідси й до замаху на кориду недалеко), директор Меєр пішов із суду переконаний у своїй "правоті митця".

А на нашу думку, подібно до того, як "всі багатства світу не варті однієї дитячої сльозинки", усі геніальні витвори мистецтва не варті життя однієї маленької рибки.

Вікторія Самойленко

ЗНЯТИ ПЕРУКИ, СУД ІДЕ

Традиційний символ британської судової системи, незмінний з XVIII століття, — перуки й мантиї, — можливо, невдовзі зникне із залів суду і посяде своє місце в музеї.

Британське суспільство, схоже, на решті готове до реформи, яку готує міністер юстиції. Проведене міністерством опитування засвідчило, що 64% населення підтримують ідею осучаснити зовнішність суддів і адвокатів. Натомість 10 років тому громадська думка рішуче висловила за збереження перук.

Ця "прикраса" виробляється із кінського волосу і коштує платникам податків по 350 фунтів (490 євро) за штуку.

"Судді мають бути доступними, щоб люди довіряли їм і почувалися у спілкуванні з правосуддям, наскільки можливо, невимушено," — пояснив суть реформи лорд Ірвін оф Лерг, міністр юстиції. На заміну мантий він пропонує до обговорення низку варіантів: від чорного вбрання континентальних правників до простого цивільного костюму. Перуку ж не замінити нічим — чим багаті, як кажуть...

ЧОРНІ ТРЮФЕЛІ, ЯК САДОВА КУЛЬТУРА

Знайти рідкісний підземний гриб — чорний трюфель — приблизно те саме, що знайти скарб. Недарма ж бо їх і називають "чорні діаманти" та купують по 650-850 євро за кіло сирого продукту, а вже скільки це гурманське диво коштуватиме на тарелі в ресторані — краще й не знати. Давні римляни й греки цінували трюфель як нібито сильний афродізіак (той, що підвищує потенцію).

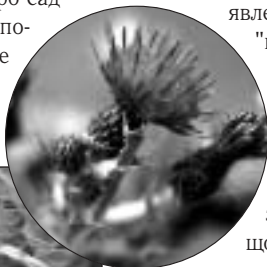
"Одомашнити" трюфель теоретично можливо, але практично на присадибних ділянках трюфелі чомусь досі не вирощували. Заповнити цю "мікокультурну" лакуну вирішила британська компанія "Truffle UK": в кінці травня на лондонському салоні садових культур "Chelsea Flower Show" вона презентувала готовий комплект для майбутніх трюфельників. В комплект входить тридцятисантиметровий саджанець дуба або ліщини, заражений міцелієм трюфельів. "Хворе" на трюфель деревце (по 425 євро саджанець), якщо його власнику пощастить, через 6-10 років може дати перший врожай "чорних діамантів". Втім, щоб їх знайти на глибині до 20 см, де трюфелі

мають звичку рости, доведеться залучати спеціально навчену собаку або свиню. На жаль, в комплект вони не входять. Та й успіх "Truffle UK" не гарантує, але через 10 років, як казав Ходжа Насреддін, "або ішак помре, або емір...", може, вже й не буде кому дорікати. До того ж і на погодні умови можна списати, чи то на глобальне потепління. Зрештою, Кіссінджер найкращим афродізіаком вважав не трюфелі, а владу. Та й ціна подібна...

БУДЯК, ЯК КЛАСОВИЙ ВОРОГ

В кожного мера своя забавка: один триколісний таксі купує, інший пам'ятники буде без упину... А от Антонін Петраш, мер невеликого містечка Карвіна, що на крайньому сході Чехії, винайшов оригінальний спосіб боротьби з будяками. Власне, сам метод — штраф — старий, новація лише у сфері застосування: адже йдеться про будяки в приватних садках мешканців Карвіни. Недбалим господарям, в чьому обійсті буде виявлений будяк (для пошуків "ворога" мер створив спеціальну антибудякову комісію), загрожує штраф до 1000 євро! Було не лінуватися!

Робиться це, звісно ж, заради загального добра — щоб у садочках цвіли квіти і прикрашали рідне місто. Ті ж, кому такі методи нагадують радянське "залізною рукою приведемо людей до щастя", не помиляються: мер Петраш — комуніст, бо муніципальні вибори в Карвіні виграли комуністи. Було не вибирати!

ПРОЗЕЛІТИЗМ ПІД ДАХОМ РАДИ ЄВРОПИ

Комітет міністрів і парламентарії Ради Європи занепокоєні кампанією з пропаганди Церкви саентології, яку деякі депутати Парламентської Асамблеї провадять у стінах цієї інституції. 23 члени Асамблеї з різних країн (зокрема турки, хорвати, словаки та іспанці) та різних політичних уподобань поширили декларацію, в якій вихваляється методика дезінтоксикації, так званої "Нарконон", винайдена засновником Церкви, Роном Хаббардом. Інша група парламентаріїв засудила декларацію, підкресливши, що ця метода "робить з людини легку здобич, піддатливу до маніпулювання". Комітет міністрів, зі свого боку, негативно відреагував на ухвалені торік рекомендації Парламентської Асамблеї стосовно "діагностики та лікування гіперактивних дітей в Європі", чимало положень яких "небезпечно нагадують добре відомі теорії, котрі Церква саентології нав'язує вже упродовж певного часу." Аби покласти край цій рекламній кампанії і не допускати подібних випадків надалі, група парламентаріїв підготувала проект резолюції, що передбачає заборону в письмових деклараціях будь-якої "пропаганди з комерційними цілями або на користь окремих осіб чи асоціацій".

БАРСЕЛОНОЮ НА ТРИКОЛІСНОМУ ТАКСІ

Барселона стала першим іспанським містом, що придбало для надання транспортних послуг авангардні триколісні велотаксі. Наразі уздовж барселонської набережної бігають шість таких іграшок для дорослих з максимальним "пасажиранавантаженням" — два сидіки. Відстань перевезення не перевищує 6 км, та більше, мабуть, і не варто, якщо врахувати ціну — 1,5 євро за кілометр з одного пасажира.

Велотаксі обладнані невеличким електродвигуном, який допомагає, наприклад, зрушити з місця або ж подолати пагорб. Однак він не звільняє водія від необхідності крутити педалі, до того ж, автоматично вимикається, тільки-но "малолітражка" розженеться до 11 км/год. В Європі свої велотаксі мають уже такі міста, як Лондон, Берлін, Амстердам. Ентузіасти вважають їх втіленням нової форми культури — відкритої, екологічної та веселої.

Юрій Прищипайло

Європейський день на Канському кінофестивалі

56-й міжнародний кінофестиваль у Кані вперше цього року проводив у себе Європейський день. Комісар з культури Вівіан Редінг зібрала довкола круглого столу міністрів культури з понад двадцяти країн — нинішніх і майбутніх членів ЄС, щоб обговорити перспективи "Нових просторів для кіно".

А головною подією Європейського дня в Кані стало вручення нагороди від програми ЄС "MEDIA". З 2000 року приз — скляна статуетка і 25000 євро — вручається європейському фільму, який "підкорив" найбільше іноземних країн. Цьогорічним лавреатом стали "Сестри Магдалени" — другий повнометражний фільм шотландського артиста і режисера Пітера Мулана.

MEDIA

A programme of the EU

Представництво Європейської Комісії в Україні
10, вул. Круглоуніверситетська, Київ 01024. Тел. (044) 462 00 10.
www.delukr.cec.eu.int Ел. пошта: press@delukr.cec.eu.int